

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO
KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.
Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren post. ————— pust. —————

S kmetom se igrajo!

Že zadnjič smo poročali, da so klerikalci v Gradcu zvalili na univerzo 200 kmetov iz graške okolice, ker so se bali, da bi brez kmetских pesti bili morda od nemških dijakov tepeni. Dobili pa so od razdraženih Gradčanov batine eni in drugi, osobito pa kmetje, ker so se gospoda v talarjih in klerikalni študentki skrivali za njihovimi hrbti. Kmet je moral v prvo vrsto, zadaj so pa ščuvali blagoslovljeni gospodje.

O tej nesramni zlorabi kmetskega ljudstva se je izrazil vodja avstrijskih agrarcev vitez Simič plem. Hohenblum napram klerikalnim poslancem: „Kaj ste nam zopet storili! Kmet ni igrača, s katero demonstrirate proti študentom. Mi agrarci ne bomo trpeli, da kmeta tako grdo zlorabljuje!“

Pravo besedo o resnem trenutku je zadel Hohenblum: Kmet ni igrača!

Za igračo ga hočejo porabiti tudi naši klerikalci. On naj jim bo sredstvo, ki plačuje in trpi. Nedavno so pisali v „Slovenu“ njega blagoslovljeni uredniki, da naj kmetje „Sokole“, če pridejo na deželo, napadejo. Zoper naše vrle „Sokole“ naj se obrne po želji škofovi kmetška pest. Seveda samih „gospodov“ zraven ne bo, ampak kmet se naj bi s svojim bratom, ki je prišel k njemu v goste, pretepal do krvi. In vse to le zato, ker duhovščini ni po godu, če pride kak „Sokol“ na kmete. Mesto da bi bili gostov, ki prineso narodno življenje, veseli, naj bi jih odpodili.

Tako je povsod na vseh poljih: tako je tudi v gospodarskih zadevah, kjer kmet plačuje, oni pa s tem svojo politiko krpajo. Kdor tega ne verjame, naj se poda v Trnovo in v tamošnjem „konsumu“ prav natančno pregleda knjige. Tam so pripravljena lepa iznadenja za kmeta, ki je tej družbi le igrača. A ne bo dolgo trajalo, in kmet bo izpregledal in napodil sramotilce iz svoje hiše.

Politične vesti.

Slovenski umetniki Jakopič, Stern, Grohar in Žmitek so odpovedali sodelovanje pri maškeradi, ki se bo vršila 12. junija v korist žepom dunajskih gostilničarjev in trgovcev.

V Opatiji so Nemci napadli 2 Srba. Nemci so bili v večini in se posluževali noža. Neka nemška zver je zasadił nož Srbu ravno v srce, da je mahom zdihił. Take surovine vzgaja nemška šola. Naščuje jih proti Slovanom, dokler ne podivjajo in ne postanejo junaki, ki z nožem širijo čast Germanije. Kaj bi bilo, če bi kak Slovenec dal Nemcu brco. Ves parlament in vse časopisje bi bilo pokonci. Za zločin tega nemškega psa si iščimo zadoščenja v klicu: Svoji k svojim! Ne kupujte pri Nemcih!

Oficirske plače se zvišajo z oktobrom.

Dopisi.

Od Pivke. Poslano*). Neki dopisnik iz Notranjskega napada v „Notranjcu“ št. 21. dopisnika, ki ga imenuje nov dopisnik v „Domoljubu“, doma v Št. Petru na Krasu ter ga naravnost nepošteno sumniči, da je pisal v „Domoljuba“ št. 20. „Učiteljstvo in izobrazba“. Ne mislimo pretresovati za zdaj ne dopisa v „Domoljubu“ in ne dopisa v „Notranjcu“. Odločno pa zavračamo sumničenje dopisnika, naj si uže bode v hlačah ali v kijklji, iz „Notranjca“ št. 21, da bi bil pisal v „Domoljubu“, o neki že več let službeči gospici učiteljici na Notranjskem, mož, kateri uže več let tukaj splošno zaupanje in spoštovanje uživa. Ako se hoče dopisnik nad poročevalcem „Domoljuba“ maščevati, naj se bolj previdno okoli ogleda ter naj mirnih in nikomur slabo hotečih ljudi ne napada z grdim sumničenjem.

*) Za to poslano smo odgovorni le, kolikor zahteva zakon. Uredništvo.

Domače vesti.

Za „Sokolski dom“ v Postojni so darovali: Slavni pevski zbor na Kalu pri Št. Petru doposlal 8 K, br. Rusjan Jos. in g. And. Jurca 2 K, g. Tončika Burger 2 vin. za kompliment. Živeli vrli darovalci, vsem srčna hvala! Na zdar!

Telovadno društvo „Sokol“ v Postojni nanzanja, da se vrši v nedeljo, dne 31. t. m. popoludanski pešizlet v Hruševje, ker je moral pretečeno nedeljo radi neugodnega vremena izostati. Odhod je točno ob 1. uri popoludne iz telovadnice v šoli. Izleta se udeleži tudi pevsko društvo „Postojna“, ki zapoje v Hruševju nekoliko zborov. Bratje Sokoli, udeležite se polnoštevno tega prvega letošnjega izleta! Na zdar!

Pevsko društvo „Postojna“ pozivlja svoje člane, da se polnoštevno udeleže izleta, ki se priredi v nedeljo, dne 31. t. m. združeno s telovadnim društvom „Sokol“. Odhod je točno ob 1. uri popoludne.

V parni opekarni Josipa Lavrenčiča v Postojni so pričeli izdelovati pretekli teden raznovrstno strešno opeko. Kakor smo poizvedli, se bo dobilo to opeko že tekom 14 dni. To domačo, narodno tvrsko prav toplo priporočamo.

Nemogoče, a vendar resnično je, da se dobi v Postojni trgovec, ki ima na svojih papirnatih vrečicah samonemške reklamne napise. Za danes ime še zamolčimo. Prihodnjič ga priobčimo brez pardona. To je vendar nezaslišano, da je dandanes še kaj tacega mogoče v Postojni, ki naj bi bila zavedna.

Cena češnjam je letos na Vipavskem 6 krajcarjev kilogram.

Vinska kupčija na Vipavskem. Ta mesec se je izvozila iz Vipavskega izdatna množina vinskega pridelka in raditega je upati, da se bodo pričele cene vinu višati.

Letošnji veliki manevri vršili se bodo — prvič v tako velikem obsegu — med Št. Petrom-Knežakom - Ilirsko Bistrico — pa tja do Juršičev. Moštva bode okoli trideset tisoč; višji štabni častniki stanovali bodo v Ilirski Bistrici. Konec manevrov bode v bližnji Istri.

Okrajno učiteljsko društvo za postojnsko okrajno glavarstvo je imelo svoj redni občni zbor v prijaznem Razdrtem, v lepem, novem šolskem poslopju, dne 21. maja t. l. Zbralo se je 40 učiteljev in učiteljic od vseh strani našega obširnega okraja. Tudi našega ljubljanskega g. okrajnega šolskega nadzornika smo

Listek.

Bingo, moj pes.

Posneto iz spisa: »Bingo in druge živalske pripovedke«. Spisal E. S. Thompson.*)

Nekega dne koncem velikega travna jezdil kakor navadno ogledat nastavljenе volčje pasti na visoko planjavo Kennedy. Volka, ki se je bil vjel, ubijem in vržem v stran. Potem začnem zopet nastavlјati past. Volčje pasti so iz težkega jekla ter imajo dvojno prožilo. Vsako stisne z močjo 100 funtov. Okoli skritih nastav se pritrdijo na zakopanih deblih štiri, skrbno z listjem in peskom pokrite pasti, da bi bile popolnoma nevidne. Ker sem bil vaje nastavlјati pasti, se s tem nisem dolgo mudil. Blizu zagledam kup drobnega peska; zagrabil ga peščico, hoteč ž njim pokriti past.

A kakšna nezmisel, kakšna neprevidnost seči po pesek, ki je zakrival bližnjo, volčjo past! V trenutku sem bil vjet. Zgrabila me je ravno nad kolencem desne roke. Sicer se nisem nič poškodoval, ker so bile pasti brezzobne. Tudi moje debele rokavice so manjšale pritisk. Četudi sem bil zelo prestrašen, ojunačim se vendarle ter poskusim doseči ključ za odpiranje pasti z desno nogo. Razpnem se ter ga skušam doseči, obrnivši obraz proti tlo. Tako pa se nisem mogel ogledati in seči po njem. Mislil sem, da ga občutim z nogo, kadar se dotaknem malega orodja. A varal sem se.

*) Ta dogodek je doživel naravoslovec Ernest Seton Thompson v Monatobi v Ameriki ter ga opisal v svoji knjigi: »Bingo in druge živalske pripovedke«.

Moj prvi poskus se je ponesrečil, četudi sem vlekel z vso močjo za verigo; z nogo nisem občutil nobene kovine. Poskusim drugič in sicer tako, da sem se sukal vedno krog pasti, toda zastonj. Zapazivši, da sem prišel predaleč proti zahodu, začnem tipati z nova, misleč da zadenem na ključ. Pri strastnem premetavanju svoje desne noge, pozabim popolnoma leve, dokler se ne sproži tretja past, ki me zgrabi ravno nad kolencem leve noge.

Nevarnost, v katero sem prišel, sprva ni napravila nobenega vtisa. Ko pa se zavem, v kako nevarnost sem zdaj zašel, ko spoznam, da je rešitev nemogoča, začele so mi laziti mravlje po hrbtu in postajalo mi je vedno bolj mrzlo. Brez pomoči se ni bilo mogoče rešiti, niti iz ene pasti. Tako sem torej bil primoran ležati mirno razpet na tla prikovan.

Kaj se bo sedaj godilo z menoj? Sicer se mi ni treba bati, da bi zmrznil, kajti mraz je ponehal. Toda tu mimo ne pride živa duša, izvzemši drvarji po zimi. Doma ne ve nihče, kam sem odšel. Ako se sam ne rešim, me ne čaka družega, nego biti gladnim volkom dobro došla večerja, ali pa poginiti od mraza in lakote.

Ko tako premišljam — zahajalo je ravno rdeče solnce in škrjanec je žvrgolel na bližnjem grmu svojo večerno pesem, ravnotako kakor zvečer poprej pred vratmi domače hiše. Konjiček se je še pasel, kjer sem ga zapustil ter čakal potrpežljivo, da bi me nesel domu. Ni mu šla v glavo dolga zamuda. Neha se pasti ter me gleda začudeno, ko ga kličem. Ko bi le domov tekel; prazno sedlo bi zamoglo dosti povedati in potrebna pomoč bi gotovo ne izostala. Toda njegova zvestoba ga ni pustila odtod, čakal me je uro za uro.

imeli v svoji sredi. Zbor je otvoril predsednik gospod Dragotin Češnik ter koj po pozdravu sam poročal o točki: „Kako naj praznuje naše društvo 60letni jubilej cesarja Franca Jožefa I.“ Vsled želje cesarjeve se je sklenilo prirediti v korist prepotrebne „Učiteljskemu konvinktu“ slavnostni koncert v Postojni, dne 27. junija t. l. Tudi se je izvolila deputacija 4 gospodov, kateri naj izrečejo udanost do presvetlega vladarja po g. okrajnem glavarju v imenu učiteljskega društva. Za tem je poročal g. nadučitelj Rudolf Horvat o „Otroškem delu“, potem pa g. nadučitelj A. Skala o „Šolskih zamudah“. Kot dolgoletni poročevalec o tej točki v okrajnem šolskem svetu je nam iz skušnje povedal marsikaj čudnega o obravnavah šolskih zamud pri krajnih šolskih svetih. Dal nam je tudi marsikatera navodila, kako naj postopamo, da bodo otroci pridno obiskovali šolo; zakaj splošno se je trdilo, da je slabo znanje otrok iskati edino v nerednem obiskovanju šole. Poleg teh za učiteljstvo in narod koristnih razprav so se vse ostale navadne točke rešile v popolnem soglasju. Ob sklepu smo zaklicali še trikratno „slavo“ cesarju, ker se je za časa njegove vlade izdal „šolski zakon“, ki je po njem tudi našemu milemu slovenskemu narodu zasijala

lepša luč prave omike in napredka. Ako pa hočemo, da nam bode šolski zakon res koristil, moramo predvsem svoje otroke pridno v šolo pošiljati in spoštovati učitelje, kateri so pravi prijatelji ljudstva, čeprav trdi nek znan časopis drugače. — Z zavestjo, da smo za svojo stanovsko in narodovo korist storili zopet nekaj pametnih sklepov, smo se razšli v svoja mesta na daljno trudapolno delovanje.

Velika pevška slavnost leta 1909 v Ljubljani. Prihodnje leto poteče 25 let, odkar se je ustanovilo v Ljubljani pevsko društvo „Slavec“. Ta izredni pojav v slovenskem pevskem društvenem življenju proslavi društvo z veliko pevsko slavnostjo v dneh 27., 28. in 29. junija 1909. l., na katero bode vabilo poleg slovenskih tudi bratska slovanska društva, saj je „Slavec“ v teku 25 letnega delovanja postal osebno znan daleč preko mej slovenske domovine. Bratska društva naj se pri določitvah svojih prireditev v prihodnjem letu blagovole ozirati na zgoraj omenjene dneve, kateri naj bodo posvečeni slovenski in slovanski pesmi na „Slavčevi“ 25 letnici v Ljubljani.

Pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“ v Ljubljani razvije dne 28. junija svoj novi društveni prapor in priredi obenem veliko pevško slavnost. Povabljena

Spomnim se starega Girou-a, ki se je tudi tako vjel v medvedjo past. Prihodnjo vigred so našli njegovi tovariši le še njegovo okostje. Potem premišljujem, na katerem delu obleke me bodo morda spoznali prihodnjo vigred moji dragi. Zopet mi šine druga misel. Enaka čustva mora imeti tudi volk, kadar se vjame v kako past. Koliko trpljenja sem bil že povzročil in za vse sem odgovoren! Torej se moram spokoriti zato.

Noč se je bližala polagoma. Prvi volk zatuli. Konjiček povzdigne ušesa ter se mi bliža pihaje od strahu. Potem zatuli drugi, tretji. Natančno sem mogel razločevati, kako so se v bližini zbirali, vedno več jih je bilo. Jaz pa sem ležal z obrazom proti tlom brez vse pomoči, čudeč se, da ne planejo gladne bestije name ter me ne raztrgajo na drobne kose in me požro. Dolgo sem jih slišal tuliti, predno zapazim, da švigajo pošasti kakor sence okoli mene. Konj jih zapazi ter tudi hitro odžene z obupnim pihanjem. A drugič so prišle že bliže, se vsedle celo okoli mene ter me zijale. Jaz zavpijem in volki se mrmraje odpravijo. Konj pa jo popiha od strahu. Volkovi se pa niso dali tako hitro odpraviti, vedno zopet so prihajali. Po drugem ali tretjem begu pograbi pri pasti ležečega volka ter ga požro v nekaterih minutah.

Potem zopet pridrvi cela druhal, me obstopi ter predrzno ogleduje, kakor bi hotela reči: Kdor drugim koplje jamo, sam vanjo pade. Najnesramnejši povoha celo mojo puško ter jo navrh še onesnaži. Sicer se zopet odmakne, ko brcnem s prosto nogo, toda čim slabejši sem postajal, tem predrznejše so postajale be-

stije. Njih vodnik se mi približa ter mi puha naravnost v obraz. Drugi zatulijo in se vstopijo tesno okoli mene. Vedel sem, da se je približala zadnja ura, da me bodo pošasti raztrgale ter požrle.

Naenkrat skoči iz teme s hripavim lajanjem velik, črn volk. Pošasti se razlete kakor pleve na vetru, izvzemši njih vodja, katerega pograbi in v par minutah zaduši. Potem pa skoči — groza me spreleti — besneča stvar proti meni. — Zdaj šele spoznam svojega zvestega psička „Bingo“. Skoraj brez sape drsa svojo kosmato glavo po moji rami tu mi liže ledeno lice.

„Bingo, Bingo, prinesi mi ključ!“

Zleti ter privleče mojo puško za seboj, kajti vedel je, da nekaj hočem.

„Ne, Bingo: ključ k pasti.“ Zdaj mi prime žago; toda končno zadene vendar pravo ter prinese ključ ter od veselja mahlja z repom, ko vidi, da je vstregel.

S prosto roko uprem težavno vijak, past razpade in roka je bila prosta. Minuto pozneje sem bil rešen. Bingo privede tudi konja in ko sem stopil nekaterokrat sem in tja, sem bil zopet zmožen ga zasesti. Potem je šlo proti domu, v začetku počasi, potem vedno hitreje in Bingo je skakal lajaje pred menoj.

Ko pridem v naselbino, izvem, da je bilo obnašanje psa na predvečer zelo znemirljivo. Letal je po cesti tja in nazaj ter vedno tulil in cvilil, ko se je pa stemnilo, ga ni moglo nič zadržati. Nekemu nagnjenju sledeč, je prišel ravno v zadnjem trenutku kot maščevalec in rešitelj.

Po „Korošču“.

so slovenska pa tudi hrvaška in česka društva. Rok za prijavo društev (korporativno ali po deputaciji ev. če z zastavo) je določen na 1. junija. Do takrat naj tudi vsako društvo prijavi pesem (naslov besedila in komponista) s katero namerava nastopiti na slavnosti. Razvitje in veselica se vrši nepreklicno in ob vsakem vremenu 27. junija t. l. Na predvečer bo serenada in podoknica kumici prebl. gospe pl. Trnkóczy-jevi, drugi dan zjutraj razvitje in obhod po mestu, popoldne banket in velika veselica. Za banket stane kuvert brez pijače 3 K in je prijave zanj z denarjem vred pošiljati društvu do najkasneje 20. junija t. l. Natančnejši spored se objavi v kratkem.

Na Colu nad Vipavo še dosedaj niso prejeli nikake državne niti deželne podpore za napravo prepotrebne vodovoda, niti za napravo potrebnih vodnjakov. Za časa volitev so vse mogoče obljubovali klerikalni kandidatje, da bodo delali za kmeta, a sedaj vidimo v čem obstoji njih delo, da bode še več kmetov sinov moralo služiti pri vojaki, za take stvari glasuje naš Nace Žitnik.

Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Vipavi je imela dne 27. t. m. svoj redni občni zbor. Izvoljeni so v odbor: gg. Juraj Hus lekarničar (predsednik), gospa Karla Kanc (podpredsednica), dr. Pavel Kanc (blagajnik), Rado Grum ljudski učitelj (tajnik), gospodični učiteljici Milka Borštner in Leopoldina Vadnjak. Podružnica šteje sedaj 87 članov.

Vinske cene in gostilničarji. Piše se nam z Vipavskega: Splošno je znano, da je letos povsod cena vinu silno vpadla. Na Vipavskem se dobi dobro vino po 13 do 14 gld. hektoliter. Vkljub tem nizkim cenam pa je po naših gostilnah vino po isti ceni, kakor v onih časih, ko ni bilo dobiti vina izpod 25 gld. hektoliter. S tem da se po gostilnah toči vino po tako visoki ceni, oškodovani niso le pivci, oškodovani so tudi vinorejci, ker ako bi se po gostilnah točilo vino po nizkih cenah, bi se stočilo več vina in bi vinorejci lažje spravili v denar svoj vinski pridelek, katerega je letos še prav obilo na Vipavskem in v Istri.

Državna cesta, ki vodi iz Logatca do Ajdovščine, je v prav slabem stanju, zato priporočamo meročajnim faktorjem, da se malo bolj pobrigajo za to cesto; zlasti pa opozarjamo državnega poslanca Naceta Žitnika, da stori on glede te ceste tudi svojo poslansko dolžnost, ker kmetje ga niso volili le raditega, da bi deloval le na to, da se kmetu nalagajo vedno večja vojaška bremenja, ampak da bi kaj koristnega storil za kmeta.

V Knežaku napravijo skoraj gotovo že prihodnje leto artilerijsko strelišče za streljanje z ostrim strelivom. Strelišče bo napravljeno proti Koritnicam. Semkaj bodo prideleni topničarski polki iz Ljubljane, Gorice in Celovca. Posamezne baterije bodo nastavljene v Zagorju, Knežaku, Šambijah, Trnovem in v Il. Bistrici.

Izobraževalno društvo v Dolenjivasi pri Senožečah priredi na binkoštno nedeljo, t. j. 7. junija veselico s petjem, igro in plesom v prostorih g. Ivana

Franetiča. Veselica se vrši ob vsakem vremenu. Začetek ob 3. uri popoldne. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Iz Senožeč. G. Hinko Suša, posestnik v Senožečah, je naklonil „Izobraževalnemu društvu“ v Dolenjivasi povodom svoje poroke mesto običajne „fantovščine“ 10 K. Srčna hvala! kliče odbor.

Iz Trnovske okolice. Ožgala se je g. učiteljica na Dol. Zemonu; baje pri kodranju las se ji je razlil špirit, na kar so se vneli. — Na Topolcu imajo nekaj časa sem vsak večer mačjo godbo. Ta godba, katera baje „izvrstno“ igra na čast dvema Marijinima devicama, od katerih se je ena pretečeno nedeljo omožila. Tega dogodka ne bi niti omenili, ako nas ne bi nekaj družega napotilo. Tamkajšnji „mož“ Trjan je neki večer, ko se je napil in najedel pri prej označenih ljudeh, prišel podit pijan tamkaj stoječe fante, ter jih zmerjati z osli, norci in drugimi grdimi imeni, četudi niso vedli, zakaj je to. Ta „velemož“ naj pazi v bodoče, da ne bode več takih neumnosti uganjal, rajši naj gre v gospodarsko društvo vsa dela opravljati in vse seve komandirati. Baje da so tudi na Topolcu neko „barako“ za tujce postavili zraven ceste Reka-Trst, tako da se lahko popotniki vstavijo za nekaj časa. — Restavracija v Trnovem na kolodvoru vabi v svoje prostore le Nemce, ker ima samonemški napis „Restauration“. Kaj, ali smo kje sredi Nemčije? Slovenci, ne pustimo se zasramovati od tistih, ki živijo od naših žuljev! Zatorej proč z nemškimi napisi! — Trnovska čitalnica je stopilá popolnoma na demokrasko stališče. Odbor je uvidel potrebo, da se pravila izpremene na ta način, da omogoči pristop vsakemu, tudi revnim. Vpisnina, katera je do zdaj znašala za revnejše in zunanje ude 12 K, se je znižala na 3 K na leto. V ta namen je sklical odbor izvanredni občni zbor 20. t. m. in ob enem tudi priredil družaben večer, kateri se je izvrstno ponesel. — Zdaj pa le na delo, zbirajmo moči in delujmo na to, da pristopajo posebno priprosti sloji. Le poguma, pa bode šlo! — Stavbena sezona je letos tako živahna, da še nikdar ne tako v naši dolini. Skoraj v vsaki vasi zidajo ali popravljajo, kar je seveda Amerika naredila, tako da ni družega videti kakor zidovje ali njih pomagače. — Bistriškimi fantom ni v čast, ker se pajdašijo s tistim pohajačem, od katerega pravijo nekateri, da je za vse sposoben. Od tega tudi kroži neka pesmica po Trnovem in Bistrici, katero tukaj radi prostora pišemo v vrstah: Večni potnik tukaj biva, v suknji Ahasverus je, se z imenom drugim skriva, ker za svojega ne ve. Ven iz Bistrice v Trnovo hodi in na kolodvor, pa nazaj in spet na novo, sem in tje kot bil bi nor. V društvo zdaj in zdaj v pisarno županijsko se poda, tam pohaja malomarno, kakor da bi bil doma. Včasih tudi pismo piše in ga pošlje v samostan, v pismu pa ljubezen riše. Ah, v ljubezni je strašan! Tudi v „cajtenge“ že stavi, vedno se okoli baha, da soli še ima v glavi, pameti pa ne doma. Trebuh svoj v suknjo stiska, ta naš zračni inženir, včasih v cerkvi meh pritiska in ga goni kot hudir.

Prosveta.

V „Narodni založbi“ v Ljubljani je pred kratkim izšla knjiga z naslovom: „Slovensko-nemška meja na Koroškem“, nabral Ante Beg. Cena 1 K 40 v. Ta knjiga opisuje stanje obmejnih Slovencev na Koroškem in nam kaže jasno, a poleg tega žalostno sliko nazadovanja slovenstva na Koroškem in iz tega sledečo nujno potrebo najintenzivnejšega delovanja za narodno obrambo. Družbi sv. Cirila in Metoda je zagotovljenih iz dohodkov razpečanih knjig nekaj gmotnih prispevkov, ali več, kot ti dohodki, je vredno spoznanje opasnosti, v kateri se nahajajo koroški Slovenci. Vpogled, ki ga nudi Begova knjiga v tužni Korotan, je budeče vabilo vsem, ki narodno čutijo, da se pridružijo velikemu in plemenitemu delu družbe sv. Cirila in Metoda. Prosimo torej vse Slovence, da priporočajo Begovo knjigo „Slovensko-nemška meja na Koroškem“ in jo kar najbolj mogoče razširijo med našim narodom.

Narodni davkoplačevalci v korist družbe sv. Cirila in Metoda zbrani okrog nabiralne pole g. Franjo Majerja v Mariboru, so izgubili v zadnjem času po krivdi usode kar troje marljivih tovarišev. V nadomestilo za to izgubo stopili pa so v omenjeni rodoljubni krog štirje čestiti tovariši in sicer gg.: Rud. Jakhel, Ivo Zemljič, dr. Ant. Prus in dr. Srečko Rakovec. Rodoljubom — rodoljubna zahvala!

Nabiralnike družbe sv. Cirila in Metoda je razposlala naročnikom družbina pisarna. Prejela pa je premalo ključkov in je bila prisiljena oddati več nabiralnikov z jednim ključkom, pa še ta večkrat ni raben. Prosimo, naj vsi, kateri so prejeli nabiralnike, pa jih poslani ključki ne odklepajo, dajo popraviti, oziroma poslati družbini pisarni, da popravo oskrbi.

Družba sv. Cirila in Metoda razpolaga z malimi, prav ličnimi nabiralniki, ki so prav pripravi za pisarne in privatne hiše. Nadejamo se, da jih rodoljubne družine pokličejo na delo. Prosimo!

Za družbo sv. Cirila in Metoda so zbirali učenci neke šole stare časopise in star denar, poslali so tudi rabljenih znamk in stanjol papirja. Časopise so prodali za 2 K 80 vin., stari denar je prodala pisarna za 1 K 27 vin. Po vzgledu teh rodoljubnih malčkov naj se pobira po vsem slovenskem stare časopise; odjemalci jim bodo trgovci, prejeti stari denar pa bi prodala pisarna. To bi vrglo družbi znatnih dohodkov. Na delo rodoljubno tudi slovenski malički.

Za družbo sv. Cirila in Metoda so nabrali gimnazijci na majniškem izletu 3 K 14 vin.; drugim je pa ostalo od majniškega izleta 2 K 20 vin. — Živeli mladi rodoljubi!

Za družbo sv. Cirila in Metoda so nabrali: star denar Julij Sevnik in Radivoj Tušak, učitelja na Polzeli; jubilejne in druge znamke mala Stanka Tratnikova, Rudolf Levec v Mozirju in Jožek Tušak, trgovec sv. Anton v Slov. Goricah; odrezke smodk g. Kraigher v Postojni.

Družbi sv. Cirila in Metoda je daroval R. Samo Svobodijevski 5 K — mesto štafaže na Dunaju.

Popravek. Objavila so se imena spečih podružnic družbe sv. Cirila in Metoda v nekaterih listih. Naveli sta se med tremi tudi podružnici Rečica in Velenje na Štajerskem, to pa pomotoma, ker ne spita več, marveč sta se zbudili k živahnemu delovanju, imata delavna odbora in sta tudi uže izkazali gmotnih uspehov; Rečica, 1. jan. t. l. K 52, Velenje, 21. maja t. l. K 100. Nadejajoč se, da vrli rodoljubi teh podružnic ne zamerijo radi omenjene pomote, želimo le, da so rodoljubi po vseh krajih, kjer naše podružnice spe, ali jih še sploh nikdar ni bilo — ogorčeni radi nedelavnosti teh tako potrebnih podružnic ter nam dajo potrebno priliko prav kmalu, da sporočimo slovenski javnosti o oživljenju slovenske misli, o pokrepljenju dela za narodni blagor.

Narodno gospodarstvo.

Srbska carinska pogodba. C. kr. poljedelsko ministrstvo je izdalo nemško brošuro: „Srbska carinska pogodba — zmaga agrarcev“ ter jo brezplačno razpošilja. Kot pisatelj je označen „Odkritosrčen prijatelj avstrijskih kmetovalcev.“ Ta mož trdi, da so pri pogodbi kmetovalci zmagali. S kopico številk dokazuje, da uvoz srbske živine v Avstrijo našemu kmetijstvu ne škoduje. Pogodba je sicer sklenjena v korist industrije, ki bi pešala, če bi obrtniki ne izvažali na Srbsko. Pisatelj trdi, da bi kmetje trpeli škodo, če bi morale tovarne odpovedati delo in bi se delavci vrnili na kmete. Ali mož še ni slišal, da nam na kmetih primanjkuje delavcev, ker nam jih odvzamejo tovarne? (Tovarniški delavci pridejo zdaj po navadi na kmete nazaj, če so onemogli, da jih mora občina rediti.) Končno trdi pisatelj sledeče: Če bo obrtniški stan denarno krepak, bo dobro plačeval kmetu, če bodo trpeli obrtniki pomanjkanje, bo trpel tudi kmet. Mnenja smo tega: Če bomo kmetje svoje blago dobro prodajali, (uvoz živine nam vsekakor škoduje) in razpolagali z denarjem, bomo podpirali najboljše sami obrtniški stan. Kmet, ki razpolaga z denarjem, si nakupi boljšega orodja, strojev, oblek. Le vprašajmo tovarnarje strojev, le vprašajmo trgovce in obrtnike na velikih sejnih in slišali bomo vselej le to: Slabo prodajamo, ker kmet nima denarja.

Trgovska pogodba s Srbijo. Društvo lastnikov avstrijskih predilnic je v svoji zadnji seji sklenilo, da se brez pridržka pridruži resoluciji trgovsko politične centrale, ki meri na to, da se pogodba s Srbijo čim preje oživotvori, posebno z ozirom na nazadujoči izvoz pridelkov bombaževine v Srbijo.

Hotelska družba „Triglav“ se ustanovi začetkom junija t. l. kot delniška družba in sicer bo delniška glavnicca znašala 200.000 K, ki se razdeli v delnice po 200 kron. Znesek 200 K utрпи lahko marsikdo in ker smo prepričani, da se bodo delnice dobro obrestovale, priporočamo vsakemu rodoljubu, da podpiše eno ali več delnic. Pripravljalnemu odboru se je po-

srečilo, kot najemnika pridobiti jako izkušenega in večjega hotelirja, ki je že pri otvoritvi pokazal svojo strokovno izobrazbo ter zadostil vsem zahtevam. Krasno hotelsko podjetje v Boh. Bistrici je oddano v najem za 22.665 K; to podjetje reprezentira vrednost čez 300.000 K in bo izvrstno uspevalo, kajti tujski promet v Bohinju raste od leta do leta in je samo od leta 1906 do 1907 se zvišal za 6119 oseb. Delnice se podpisujejo pri ljubljanski kreditni banki in se tudi tam vplačuje denar. Takoj je vplačati 75 %, ostalo pa tekom enega leta. Ker je rok za podpisovanje še jako kratek, opozarjamo naj se interesentje hitro zglasijo ter podpišejo delnice.

Eternit ali strešno opeko? Že nekaj let sem priporočal se eternit za strehe, češ, da je streha z eternitom krita lepša, dokaj lažja in, da je eternit ognju uporen. Najnovejše skušnje pa uče, da temu ni tako. Dokazano je namreč, da tudi eternit ni varen pred ognjem. m^2 strehe z eternitom krite, pod katerega moramo nad oboje, ako hočemo deževnico zadržati polagati tudi strešno lepenko, stane 5 K 70 v, med tem ko stane m^2 z opeko krite strehe le 3 K 47 v. Eternit se v vročini upogne in potem z velikim pokom razleti, tako, da v slučaju požara ognjegasci niti blizu ne morejo. Pri nekem požaru na Gor. Avstrijskem se je pokanje eternita čulo 4 do 5 km daleč. To dejstvo je prisililo zastopstvo kantona Graubinden v Švici, da je sploh prepovedalo strehe z eternitom kriti. Tudi naše železniško ministrstvo je z odlokom z dne 14. junija 1905 št. 22.529 odredilo, da se imajo železniške zgradbe v Galiciji kriti izključno s strešno opeko. Eternitna streha mora biti položna, vsled česar zastaja po zimi sneg na strehi, medtem, ko so strehe, krite s strešno opeko strme, po katerih sneg hitro zdrkne. Eternitna streha je pa tudi prelahka in ni zanesljiva proti burji, ki razsaja po Notranjskem. Iz vsega tega sledi, da je za naše kraje vsekako bolj priporočljiva strešna opeka.

Poskušnja prešičevega mesa na Dunaju. Kakor je „Notranjec“ že poročal, so na letošnji razstavi pitane živine preizkusili prašičje meso in našli, da je meso čeških prešičev najslabše. Zdaj pa se oglašajo Čehi in trdijo, da je zelo dvomljivo, ali je bilo preizkušeno meso od čeških prešičev. Češke prešiče pitajo s posnetim mlekom, krompirjem in zrnjem, od teh prešičev dobivamo praške šunke, ki so vendar svetovno znane zaradi svoje dobrote.

Natiški fižol brez natičev se lepo razvija ob stenah, na katere smo primerno pritrdili v olje namočeno špago. Tako lahko na priprost način pokrijemo gole stene, ki leže proti solncu ter imamo poleg tega še dobiček. V olje namočena špaga je mnogo cenejša kot natiči, a je ravno tako trpežna.

Kako je ohraniti sveže meso. Meso zavij dobro v robec, da ne pride zrak do njega ter ga spravi v klet. Še bolje je, ako ga zaviješ v koprive ter potem pokriješ z lončeno posodo ali pa, ako ga v cunjo zavitega zakoplješ v kup peska v kleti. Ako meso že malo diši, ga dobro umij s slano vodo, v katero si vlila

tudi malo kisa, polij ga s kislim mlekom ter ga pokrij; tako se še nekaj časa ohrani. Meso tudi izgubi duh, če ga denemo v vodo ter mečemo vanjo žareče oglje.

Driska pri mladih pujskih, kateri so še le tri do štiri tedne stari ter še sesajo, se ustavi, če spremenimo hrano svinje. Dajemo ji v takem slučaju kuhanega krompirja, kateremu pridenemo nekoliko moke in mleka ter dva do tri funte praženega graha na dan. S pridom se uporablja proti driski pujskov salicilska kislina, ki se daje svinji 10—12 dni, vsak dan po 20 gramov, pomešamo med krmo. Hlev, kjer so bolni pujski, dobro pobelimo in skrbimo vedno za suho nastiljo. Ko pujske odstavimo, se pojavlja pri njih mnogokrat driska in druge bolezni. Takim pujskom dajemo posnetega mleka in zmes iz dveh litrov kuhanega riža in enem litru lanenega semena.

Če svinja vrže prezgodaj, ali če pujski takoj po rojstvu poginejo, je temu vzrok navadno napačno krmljenje. Breja svinja se navadno preveč zredi in ima zato malo krvi. Brejim svinjam smemo dajati le še malo moke. Najboljša hrana zanje, posebno v zadnjem času predno vržejo, je zrezana lucerna in seme rože, kuhan krompir in korenje ali repa ter na vsako žival po dva funta rženih otrobov na dan. Kdor daje več, škoduje živali. Primeri se pa tudi, da svinja prezgodaj vrže, da mladiči poginejo vsled neprevidnosti. Če brejo svinjo podimo ali pretepamo, se tudi lahko primeri ta nesreča; posebno pri mladih svinjah je treba pazljivosti.

Krastače (krote) so koristne živali, ker pokončujejo polže, mrčese in gliste. Razumen vrtnar jih ne bo nikdar preganjal z vrta. Na Angleškem prodajajo krastače na trgu, vrtnarji jih kupujejo za svoje ograjene vrtove. Ker so krastače silno pozrešne, je kmalu manj golazni po vrteh, kjer delujejo. Krastača je ostudna, zato se marsikdo gnusi in ubijejo jo, a premagati je treba stud in varovati to koristno žival.

Mlademu paradižniku potrgamo toliko mladik, da ostanejo samo še tri do štiri. Tem se postavijo pravočasno en in pol metra visoki koli. Vsaki mladiki pustimo dva do tri vršičke s cvetjem. Kakor hitro se razcveto, odrežemo mladiko nad prvim listom, ki stoji nad cvetjem ter pripnemo steblo na kol. Ko začno prvi plodovi dozorevati, iztrebimo na steblo vse stranske mladike. Paradižnik zahteva mnogo toplote, zato mu moramo dati solčno lego ter potrgati počasi liste, ki delajo senco, kadar paradižnik začne dozorevati. Paradižniki, ki se goje na ta način, rode do 50 lepo razvitih plodov. Septembra, ko so že mrzle noči, se odstranijo zeleni, na pol zreli plodovi ter se položijo na okno na solnce. Tu potem jabolka popolnoma dozore.

Po svetu.

Pojedina žgancev. Na vrtu in v sobani Leopolda Brandla na Dunaju je bila letos „5. štajerska pojedina žgancev na dobitke.“ Bili so štirje dobitki razpisani, prvi in drugi dobitke za tiste, ki najhitreje

jedo, tretji in četrti dobitok za one, ki največ snedo. Prvi dobitok je dosegel gospod Vieri, ki je snedel svojo porcijo na krožniku, to je bilo 15 *dkg* žgancev v eni minuti in 56 sekundah. Ta gospod je dosegel tudi tretji dobitok, ki je največ pojedel, namreč 1.65 *kg*. Tudi lani je bil gospod Vieri zmagalec pri 4. pojedini žgancev. Takrat je moral pojesti 2.70 *kg* te jedi.

Parobrod za 5000 potnikov. Na ameriški reki Hudson začne kmalu redno voziti parobrod „Robert Fulton“, na katerem bo prostora za 5000 potnikov. Parobrod ima več nadstropij ter je dolg 120 *m*, širok 13 *m*, a visok 25 metrov. Vozi z brzino 32 *km* v eni uri.

Pretekli teden je zapadel v Švici visok sneg in to ne le po gorah, temveč tudi po bernski nižavi. Povzročil je mnogo škode.

Eksplodirala je petarda v spovednici cerkve sv. Jurija v španski trdnjavi Koruna med mašo, kateri so prisostvovali tudi vojaki tamošnje garnizije. Dva vojaka sta bila poškodovana. Nastala je tolika zmešnjava, da je več oseb omedlelo.

Konec vasi. Te dni je kupilo neko društvo vas Gramajs in sicer: hiše, cerkev, župnišče, vsa občinska poslopja i. t. d. Gramajs je samostojna občina in spada k glavarstvu Imst. Število prebivalcev se je zadnja leta znatno krčilo, tako, da šteje sedaj vsa vas le približno 100 prebivalcev. Ker misli društvo porušiti vsa poslopja in tu ustanoviti veliko planinsko gospodarstvo, se izseli še ta peščica prebivalcev iz svoje rojstne vasi. Razven pokopališča ne bo nič več pričalo o nekdanji ugledni vasi, ki je postala žrtev neugodnih razmer.

Šest milijonov letne plače. Srečni človek, ki dobiva letne plače šest milijonov, se imenuje I. F. Hommond, glasoviti inženir v rudnikih. Hommond služi pri sindikatu Guggenstein v Washingtonu. Do pred malo časa je Hommond dobival štiri milijone letne plače. Sindikat mu je zvišal plačo na 6 milijonov, samo da ostane v njegovi službi. Inženir Hommond je znan kakor prvi raziskovalec in poznavalec zlata.

Najhitrejša voznja iz Nevjorka v Trst. S parnikom Avstroamerikane „Marta Vašington“ se je pripeljalo minuli teden 1150 potnikov v 13 1/2 dneh iz Nevjorka mimo Neapla. „Marta Vašington“ je največji in najhitrejši avstrijski parnik.

Pol milijona mark kavcije ponuja knez Ajlenberg da bi ga izpusili iz preiskovalnega zapora. Sodišča so denar odklonila. Iz Ajlenbergovih pisem do njegovega služabnika Jakoba Ernsta, ki trdi, da se je Ajlenberg z njim nenaravno obnašal, ni mogoče natančno spoznati njihovega razmerja. Iz enega pisma se vidi, da se je knez bal, da ga Ernst zaradi nečesa izda.

Velikanski vodovod. Italijansko ministrstvo je sestavilo načrt za vodovod v Apuliji. S to napravo bo preskrbljenih 250 občin z 2 1/4 milijona prebivalci z zdravo pitno vodo. Vodovod bo 236 kilometrov dolg, ter bo izpeljan skozi Apenine po 12 kilometrov dolgem predoru. Od te glavne žile se bodo izpeljali postranski

vodovodi v skupni dolžini 1600 kilometrov. Pričeli so že z delom pod vodstvom inženirja Bruna, dogotoviti ga mislijo do leta 1920. V proračunu je za vodovod določenih 120 milijonov kron.

Čudna oporoka. V Gradcu je umrla 21. t. m. posestnica Konstancija Karner. Žena je živela jako skromno, a zapustila 1/4 milijona kron. Dediči so njeni služabniki in dekle. V oporoki je določila, da takoj po njeni smrti zakoljejo njenega najljubšega konja, zato, da nikomur ne pride živ v roke. Za svoje pse je zapustila 6000 kron, od kojih obresti naj se preživljajo. Določila je, da psi stanujejo po leti na njenem vrtu, po zimi naj spijo v njeni spalnici. Ko bodo živali poginile, dobi glavnico neka župnija na Koroškem.

Antialkoholizem. Na Švedskem, Norveškem in Danskem je doslej 800.000 organiziranih abstinentov.

Židi in poljedelstvo. Židovski milijonarji baron Hirš, sin Mozes Montefiorz in dr. Herzl so ustanovili v Palestini naselbine za žide. Židje pa nimajo veselja za poljedelstvo, dali so svoj svet v najem Arabcem, sami pa so se podali v mesta, ter se bavijo s trgovino.

Za kratek čas.

Premajhna porcija. Gostilničar se čudi gostu, ki piha telečjo pečenko in vpraša: „Zakaj pa pihate, saj ni tako vroče?“ Gost: „Ne, le poskušam, ali je ni mogoče odpihati!“

Ali je otrok zadel? Oče: „Kaj, že zopet ti moram pomagati pri računski nalogi! Zakaj?“ Janezek: „Ne morem sam računati. Vedno moram izposoditi in to Vi bolje razumete!“

Otrokova največja žalost. Mati: „Zakaj jočeš, deček?“ Otonček: „Naš gospod učitelj, ki je bil bolan...“ Mati: „Za Boga, umrl?“ Otonček glasno tuleč: „Ne, je že zopet zdrav!“

Listnica uredništva.

Št. . . . J. . . . Blagovolite upoštevati, da noben pošten list anonimnih dopisov ne sme sprejeti. Naznanite ime. — Nekateri gg. dopisniki se srde, da ne sprejme uredništvo vsakega njihovega dopisa. Osebnosti stran, ne tesnosrčno, ampak stvarno, pa bomo z radostjo vsakemu somišljeniku odprli predale.

Želodečne kapljice proti napenjanju, pospešujejo slast do jedi, krepe želodec, olajšujejo želodečne bolečine, 1 steklenica 70 v., 6 steklenic 3 K 50 v.

Želodečni prašek proti slabemu prebavljanju, zgagi itd. 1 K

Tinktura proti izpadanju las 1 steklenica z rab. navod. 1 K

Zobna in ustna voda 1 steklenica z rabilnim navodilom 1 K

Zobne kapljice proti zobobolji, 1 steklenica 40 v., 6 stekl. 1 K

Esenca za kurja očesa izkušeno sredstvo proti bradavicam, kurjim očesom itd., 1 stekl. z rabilnim navodilom 70 v.

Golšne kapljice proti golši in debelemu vratu 1 stekl. 60 v. priporoča

lekarna pri Mariji Pomočnici v Vipavi.

Prva češka splošna delniška družba za zavarovanje v Pragi na življenje.

Najugodnejše in najceneje zavarovanje:

- a) Za slučaj smrti.
 b) Za slučaj smrti in doživetja.
 c) Zavarovanje dote in oprave nevest.
 d) Moderno zavarovanje s sočasnim obrestovanjem vseh vlog.

- e) Moderno zavarovanje s sočasnim zavarovanjem za slučaj nesposobnosti.
 f) Najrazličnejše kombinacije zagotovljenja pokojnine.

Edina slovanska delniška življenska zavarovalnica.

Glavno zastopstvo za slov. dežele v Trstu, ulica Torre bianca št. 21. I., kjer se dobi vse cenike in potrebna pojasnila.

V ponedeljek 1. junija 1908 bo v Ilirski Bistrici živinski sejm.

Naprodaj je iz proste roke **Lenčonova hiša št. 70** v Zagorji na Pivki, ktera je pripravna za vsako obrt. **Cena je jako ugodna.**

Kašelj! 5245 notarsko poverjenih spričeval dokazuje, kako zdravilne so **Kaiser-jeve prsne karamele** s 3 smrekami **Kdor** ljubi svoje zdravje, ga odpravi. Zdravniško preizkušeno in priporočeno zoper **kašelj, hripavost, katar, zaslišenje, krčeviti in oslovski kašelj.** **Zavoj 20 in 40 vin. Škatljica 80 vin.** Zalogo ima **I. Hus**, lekarnar v **Vipavi.**

Loterijske številke.

Trst, 23. maja 71 36 84 34 10
 Praga, 27. maja 40 76 62 5 64

Razglas.

Oskrbništvo trga Postojne je posekalo in oklestilo v lastnem, 3 kilometre od kolodvora oddaljenem gozdu („Tiha dolina“), tik državne ceste proti Ljubljani, več sto hoj razne debeline in dolgosti.

Javna dražba tega lesa se bode vršila na licu mesta

v četrtek, dne 4. julija t. l. ob 9. uri zjutraj.

Natančneje pojasnila daje

trško oskrbništvo.

POSTOJNA, 28. junija 1908.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
 — dopoludne. —

☐☐☐

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osobni kredit po 6% .

☐☐☐

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**, posojila se izplačujejo le ob **petkih**.